

BUIITEN

11^e JAARGANG N°. 16.

ZATERDAG 21 APRIL 1917.

Foto C. Steenbergh.

HOLLANDSCHE SMOUSHOND „SAMOS”.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE BELANGWEKKENDE GESCHIEDENIS VAN MEVROUW Balfame, door Gertrude Atherton (16)	BLZ. 182
HET KASTEEL AMMERZODEN, door E. v. N. T. S. (GEILLUSTREERD)	BLZ. 184—187
TIJGERLUCHT, door G.	BLZ. 185
EEN NACHT IN HET LAZARET, door Irene Balogh	186
RUSSISCHE SPREEKWOORDEN, door H.	187
DE HOLLANDSCHE SMOUSHOND, door A. J. M. Wessels, (GEILLUSTREERD)	BLZ. 181 EN 188
SPROOKE, door Haganus	BLZ. 188
HET GEHUCHT, (GEDICHT), door W. H.	BLZ. 189
PALINGVISSCHERS TE LONDEN, door Tom Schilperoord, (GEILLUSTREERD)	BLZ. 189—191
ARTILLERISTEN ONDER DE INSECTEN, door G. Wijgmans.	BLZ. 190
EEN OUD GILDEBORD, door F. W. Drijver	191
HET AMERIKAANSCH DUEL, door Ewald Gerhard Seeliger (21)	191
IN DE BOSSCHEN VAN KLARENBEK BIJ ARNHEM. ILLUSTR.	192
VAN DE GROOT-RUSSEN EN HUNNE LEEFWIJZE, door S.	192

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De belangwekkende geschiedenis van Mevrouw Balfame

(16) DOOR GERTRUDE ATHERTON.

DITMAAL richtte Alys zich niet met gloeiende oogen op. Het ontging den scherp toezienenden reporter niet, dat zij de uiterste pogingen deed om zich te beheerschen. Doch zij beet dwars door het lange mondstuk harer cigaret heen. „Dwight Rush? Hoe kom je daar aan?” vroeg zij, terwijl zij de resten in het vuur gooide, en een nieuwe opstak. „Je laat je fantaisie een beetje te veel den vrijen loop.”

„Hij is op haar verliefd.”

„Op wie?”

„Op de dame, die zoo te juister tijd, zij het ook al een beetje sensationeel, laatstleden Zaterdag tot weduwe is gemaakt...”

„Dat is hij niet! Jim, wat ben je vanavond dwaas. Zij is ontzettend veel ouder dan hij.”

„Hoe oud is ze?”

„Tweeënveertig. Verleden maand heeft moeder haar nog een taart gebakken voor haar jaardag.”

„Rush is vierendertig. Wie geeft er tegenwoordig nog om acht jaar verschil? Ze ziet er jonger uit dan hij, om nog niet eens te spreken van haar eigen leeftijd, die niet eens zoo heel hoog is; en als een vrouw zoo mooi is als mevrouw Balfame, zoo interessant als zij moet zijn met haar scherpe verstand, en met dat onnaspeurlijke air van geheimzinnigheid...”

„Je bent niet wijs, eenvoudig niet wijs. In de eerste plaats heeft hij nog geen gelegenheid gehad om te ontdekken dat ze interessant was of niet... als hij dat wel had gehad, zou heel Elsinore ervan weerklinken. En... och...”

„Wat?”

„Niets.”

„Kom, kom er maar eens mee voor den dag. Het staat aan jou te bewijzen dat hij onschuldig is, als je kunt.”

„Hij was dien avond in Brooklyn. Den volgende dag ontmoette ik hem bij de Cumacks en hoorde het hem zeggen.”

„Ja, dat vertelt hij ijverig aan iedereen die het maar hooren wil. Misschien kan hij het wel bewijzen, misschien ook niet. Maar dat is het niet wat je eerst wilde zeggen.”

„Ik ben bang verkeerd begrepen te worden. Maar in ieder geval kan 't geen kwaad, want hij kan het natuurlijk bewijzen dat hij in Brooklyn geweest is. Ik weet toevallig, dat hij dien Zaterdagavond op weg naar huis bij Balfame aan ging en er maar een paar minuten bleef. Ik verliet de club met mevrouw Balfame, omdat ik er den heelen middag al geweest was, en moeder had beloofd haar 's avonds te helpen. Ik kwam naar huis met de tram, en

stapte af op den hoek van de Balfame- en de Dawburn-straat, om een gesprek voort te zetten met Harriet Bell over de mogelijkheid dat mevrouw Balfame haar macht in de gezelschapskringen hier zou verliezen, of niet de scène in de Club... weinig leden zouden een dergelijke scène voor de tweede maal willen meemaken. Bovendien misgunnen sommige vrouwen van de rijke parvenus hier haar haar macht en zouden haar graag er toe dwingen een achteraf-plaats in te nemen.

„Ik praatte maar een paar minuten nadat ik uitgestapt was, en liep toen vlug naar de laan; juist toen ik den hoek omkwam, zag ik Dwight Rush het hek der Balfames dichtslaan en het tuinpad bijna afhollen. Hij scheen verbazende haast te hebben. Een paar minuten later stond ik bij ons voor de deur toen hij voorbijkwam, zonder twijfel om den trein van zevenen naar Brooklyn te halen.”

„Niemand zou liever dan ik een eerste-klasse alibi voor Dwight Rush willen bewijzen...”

„Wie verdenkt hem nog meer?”

„Niemand; en voor zoover het mij betreft, zal ook niemand anders het. Als je 't dan precies weten wilt, kan ik je zeggen, dat ik er al even ernstig op uit ben om mijn vriend te ontlasten als om belangrijk nieuws te vergaren. Maar als hij het niet gedaan heeft, dan deed zij het. En als hij juist tóén haar zoo op 't lijf viel, dan was het omdat hij buiten zichzelf was; ongetwijfeld vroeg hij haar om met haar te vluchten, of zich te laten scheiden...”

„Wat 'n onzin!”

„Misschien. Maar ik twijfel er geen oogenblik aan, dat, als ze de kans maar schoon zag, ze geen moment zou geaarzeld hebben om Balfame een kogel in 't lijf te jagen. Je zult ook weten, dat, als de menschen maar kans zien om er schotvrij af te komen, ze dan het begaan van een moord niet het vreeselijkste vinden wat er bestaat. Allemaal krijgen we die aandrift wel eens. Lafheid of de omstandigheden bewaren ons ervoor. Zij heeft het gedaan, geloof mij maar. Kalmweg deed ze vergif in een glas met limonade, en zette dat klaar opdat Balfame het zou uitdrinken als hij thuis kwam op weg naar den trein naar Albany. En omdat er toen iets in den weg kwam - wat, dat kan ik alleen nog maar raden - zag ze de kans schoon om te schieten, en dat deed ze toen.”

„Maar als dat allemaal waar was, dan zou ze een duivelin zijn.”

„O nee, dat is nog heelemaal niet noodig. Enkel maar een heel erg getergde vrouw. En bovendien iemand, die zich te lang in zich zelf had opgesloten. Huwelijkskibbelarijen zijn veiligheidskleppen, en naar ik hoor liet ze hem altijd alléén razen zonder veel tegen te zeggen. Maar wat haar drijfveeren geweest zijn laat me koud. De daad is mij genoeg. Psychologie later, als ik een kolom in 't Zondagsblad schrijf. Maar je ziet nu zelf wel in, dat als zij niet aangeklaagd wordt, en dat wel heel gauw, Dwight Rush 't zal worden.”

„Maar niemand anders verdenkt hem.”

„Nog niet. Maar de heele stad denkt aan niets anders. En omdat ze alle hoop hebben opgegeven, dat z'n politieke tegenstanders, of sluipmoordenaars, of Tango-deerns het gedaan hebben, zullen ze straks nog op de waarheid terecht komen. Maar voor ze op 't trotsche hoofd van hun godin neerkomen, zullen ze rondzoeken naar den een of anderen man die, zij het dan natuurlijk ook hopeloos, verliefd op haar was. Dan zullen ze zich duizend kleinigheden herinneren, die jij je zonder twijfel ook wel herinnert, zonder er bepaald moeite voor te hoeven doen.”

„Het is waar dat ze in de Country-club zich tot hem wendde, en mannen, die ze al jaren gekend had, voorbijging... ze sprak hem dien avond bij zich aan huis, al was het dan ook maar voor een paar minuten... O, 't is te vreeselijk! Mevrouw Balfame! Een dame van Elsinore! En ze is al die jaren, waarin we het zoo moeilijk hadden, zoo goed voor ons geweest, en heeft ons telkens weer geholpen. O, ik wil je wel bekennen, Jim, dat ik een beetje jaloersch op haar was, ik vond Rush nogal aardig... hij was interessant en een aardig mannelijk individu, en ik was zoo eenzaam en hij bleef zoo plotseling weg... en toen ik toen zag dat hij zoo blij was haar dien avond te ontmoeten... en hoe ze allebei de laan als het ware afkropen, alsof iedere minuut goud waard was... ik heb 't altijd gemeen in getrouwde vrouwen gevonden als ze probeerden meisjes te verdringen, 't is zoo onnatuurlijk — maar ik kan 't niet aanhooren dat ze van moord wordt beschuldigd... O, 't is te vreeselijk om over te praten!”

„Ze wordt tóch vrijgesproken. Maak je daar maar niet ongerust over. Of ze schuldig is of niet. Er is geen andere manier om Rush te redden. Wees nog jaloersch, als dat de zaken beter kan maken. Hij zal haar trouwen zoodra hij dit met goed fatsoen kan.”

„Ik geloof niet dat hij iets om haar geeft. En ik geloof evenmin dat zij hem of wie anders ook zal trouwen.”

„O ja, toch wel. Hij behoort tot 't soort van menschen dat krijgt waar ze hun zinnen op gezet hebben, en geloof mij maar, hij is dol op haar. En zij is op een leeftijd om zich te laten meeslepen door een vurigen, vastberaden minnaar. Vergis je daar niet in. Bovendien draagt zij een naam, dien ze zoo gauw mogelijk zal willen veranderen.”

„Jim Broderick, je weet heel goed, dat je kalmweg bezig bent je voordeel te doen met mijn vrouwelijken aard, en met al de laagheid die je er in aanwezig acht. Ik heb altijd gedacht dat je fijner en nogal diplomatisch waart. Ik dank je heelemaal niet voor je compliment over mijn openheid.”

„Beste kind, het is werkelijk een compliment... mijn absoluut gebrek aan diplomatie tegenover jou. Ik wensch natuurlijk

deze belangrijke kwestie ten einde te brengen voor mijn blad — voor jouw blad. En ik wensch ons beider vriend te redden. Ik heb je alleen maar willen bewijzen dat mevrouw Balfame enkel een menselijk wezen is, en geen godin, en tenminste een deel van de straf voor haar misdaad behoort te betalen. Ze is toch zeker het opofferen van een man als Rush niet waard...."

„Maar als hij zijn alibi kan bewijzen....."

„Gesteld eens dat hij dat niet kan. Het was Zaterdagavond. Wat is waarschijnlijker, dan dat hij den man dien hij noodig had niet thuis trof? Ik verdenk hem er lichtelijk van, dat hij dien avond heelemaal niet te Brooklyn is geweest, en dat hij zeker niet in de stemming was om zaken te doen. Hoewel ik ook niet geloof dat hij in de buurt van het huis der Balfames was, of dat hij zelfs maar weet wie het gedaan heeft — tenzij mevrouw Balfame het hem bekend heeft. Zij is een erg handige vrouw, waarvan je niet kunt verwachten dat ze zich lang met de een of andere zoete hoop zal sussen. Ze móét wel weten dat de verdenking straks op haar zal vallen, en omdat ze weet dat hij verliefd op haar is, zal ze hem ongetwijfeld geraadpleegd hebben."

Broderick geloofde zelf inderdaad niets van dit alles, doch hij berekende zijn woorden, die hun uitwerking niet misten. Het bloed steeg het meisje naar het hoofd, en vervolgens werd ze weder doodsbлек. „Dan zou hij haar wel moeten haten," fluisterde zij.

„Rush niet. Een andere man misschien; maar een man als hij is pakken dergelijke dingen te diep aan, zoodat de tijd alleen kan helen; hij zit tot aan zijn hals vol romantische ridderlijkheid. En vergeet niet, dat hij dol verliefd is; daarmee bedoel ik dat hij nog in het eerste stadium is. Hij zou haar als een martelares beschouwen en onmiddellijk aan het werk tigen om de verdenking van haar af te wentelen; en als hij geen alibi kon bewijzen zou hij haar schuld op de schouders nemen in het ergste geval."

„Och kom! Denk je dan dat er tegenwoordig nog mannen gevonden worden, die zóó Don Quichot-achtig zijn?"

„Van den eersten mensch af die zich uit het protoplasma ontwikkelde, zijn de mannen nog geen zier veranderd."

„Maar waarom zou al die ridderlijkheid, al die mooie hartstocht, de eerste liefde van een dergelijken man, te voorschijn moeten geroepen worden door een vrouw van mevrouw Balfame's leeftijd? Dat is het recht van het een of ander meisje! Ik zeg niet: van mijzelf. Denk niet dat ik zelf hier de belanghebbende wil zijn. Ik probeer juist om dat niet te wezen. Maar de wereld is vol van meisjes....niet dwaze jonge dingen die alleen goed genoeg zijn voor jongens, maar van meisjes van in de twintig, opgeruimde, hulpvaardige meisjes, die echte gezellinnen voor den man zouden zijn. Het is heusch onnatuurlijk en afkeurenswaardig!"

„Dat is het ook," zeide Broderick vol medegevoel. „Maar als de menselijke natuur niet zoo'n warrige prikkeldraadverspering was, vol van electrisch geladen tegenstellingen, dan zou het leven heelemaal de moeite niet meer waard zijn. Misschien is het ook maar een geval van louter affiniteit, noodlot....pas in ieder geval op dat je me nooit verraadt. Maar het is nu eenmaal niet anders. Je zoudt even goed kunnen probeeren te verklaren, hoe het komt, dat mannen in de kracht van hun leven worden weggenomen, of lieve kinderen, of onmisbare moeders, of oude vrouwen, die voorbeeldig geleefd hebben, voornamelijk voor anderen, en die hun latere jaren doorbrengen, geplaagd door de verschrikkingen van den kanker. Probeer niet de menselijke hartstocht te verklaren. En ze is mooi, en ziet er frischer uit dan meisjes van achttien, die dag en nacht tango-en. Maar hij moet van haar zoowel als voor arrestatie gered worden. Wil je me helpen?"

„Wat wil je dat ik doen zal?"

„Probeer om nog meer tegen mevrouw Balfame te weten te komen."

„Dat kan ik niet, en zou ik ook niet willen al kon ik. Denk je dat ik de oorzaak zou willen zijn dat een vrouw, onverschillig welke, van moord beschuldigd wordt?"

„Dat zou je zeker als je een geharde.... en goede.... verslaggeefster waart."

„Nu, dat ben ik niet, en dat wil ik ook niet worden ook. Doe jij je eigen speurderswerk maar."

„Er zijn er nog meer dan ik met dit karweitje bezig, maar ik heb jouw hulp noodig. Ik zeg niet dat je stukjes van haar kleeren in het boschje moet gaan zoeken, of dat je je op gemeene manier in haar vertrouwen zoudt kunnen of willen dringen, en haar zoodoende een bekentenis ontlokken. Maar je kunt wél je verstand gebruiken en middelen bedenken om mij op het spoor te brengen van nog méér bewijzen dan ik nu heb. Kun je misschien nu direct niet iets bedenken?"

„Nee."

„Wat beteekent dien toon waarop je dat zegt, zeg?"

„Je eigen ooren bepaalden den toon."

„Toch niet. Zeg me dadelijk. Neen,"...hij stond op en nam zijn hoed....

„Neen, nu komt het er eigenlijk niet op aan. Denk er nog eens over. Over een paar dagen kun je het antwoord wel geven. Denk hier goed om; terwijl je toeziet hoe al mijn kleine zaadjes wortel schieten, kun je me helpen om een flinken vent te redden, en mij mijn hiel te doen zetten op een slang....een moordnares! Bah! Er is niets zoo walgelijks als een moordnares. Wel te rusten!" Zij stond niet op toen hij de deur uitging, doch bleef bij haar koude kachel zitten denken en huilen tot haar moeder haar riep om binnen te komen en naar bed te gaan.

XV.

Nadat mevrouw Balfame de reporters had laten vertrekken, ging zij naar boven, naar haar slaapkamer, en bleef daar geruimen tijd doodstil zitten. Zij was veeleer ongerust dan bang.

Zij had de verzekering van den commissaris der plaatselijke politie, dat zijn onderzoek naar den revolver slechts voor den vorm was, aangenomen, en zij had slechts aan haar instinct gehoorzaamd, toen zij het wapen verborg. Doch zij was zich bewust van de reusachtige belangstelling die er in de gemeente heerschte in het ontijdig en geheimzinnig heengaan van een harer meest bekende leden, een belangstelling, die tot het hoogtepunt was opgevoerd door den aandacht, dien de New-Yorksche pers eraan wijdde; en ook wist zij, dat, als een gemeente in een staat van opwinding verkeert, achterdocht zeer snel overgaat tot bewijzen, en ieder spoor den smaak in een slacht-offer weet.

De Europeesche oorlog was een grootsch voorbeeld van de algeheele inzinking van het intellect voor de primitieve hartstochten, als daar zijn: haat, hebzucht, jaloerschheid, en de steeds weder terugkeerende lust van den mensch om te dooden, gepaard aan die monsterlijke uitdijning van het ego dat hem troost met een kinderlijk geloof in zijn eigen onfeilbaarheid.

De bladen voldeden natuurlijk aan het hunkeren hunner lezers naar sensationele dingen. Zij had met minachting de met reusachtige letters gedrukte opschriften over haar eigen „zaak" gelezen, en haar tijdelijke bekendheid aanvaard als iets dat vanzelf sprak, en zich geoeffend in geduld. Het was alles wel schrikjagend, maar het zou uiteraard slechts kort kunnen duren.

Maar deze jonge mannen waren erger dan iets anders. Zij hadden geïnsinueerd, ja, wat hadden ze niet geïnsinueerd? Of ze hadden buitengewone gaven om te raden, of ze waren een buitengewoon sterk gespecialiseerde tak van rechedienst. Zij hadden haar vragen gedaan en antwoorden ontlokt, die haar, nu ze er aan terug dacht, deden huiveren.

Was het mogelijk dat zij geloofden dat zij David Balfame vermoord had, of zochten zij enkel naar stof voor nog een paar kolommen alvorens de kwestie haar natuurlijke dood stierf? Zij was nooit tevoren geïnterviewd, behalve dan eens zeer oppervlakkig als presidente der Friday-Club, doch zij kende een paar plattelandsredacteuren, en Alys Crumley had haar soms vermaakt met haar verhalen over haar bevindingen als New-Yorksche verslaggeefster.

Deze jonge mannen, met hun verzorgd uiterlijk, hun beleefdheid, en zelfs hun innemendheid, allen zonder twijfel uitnemend uitgerust om het meisje dat ze liefhadden te beschermen met hun leven en haar te trouwen, waren zij ook slechts de soldaten van een eeuwigdurend slagveld, dikwijls genoopt tot verweer, en tot alles gereed in hunne loopgraven? Het deed er niet toe hoe goed het werk was dat ze verrichtten, of hoe groote slachting zij onder den vijand hadden aangericht, iederen dag moest de slag weder aangegaan worden, om zich staande te kunnen houden, om vooruit te komen, of tenminste om het beetje macht van hun autocratie te kunnen handhaven. Voor hen was de journalistiek het belangrijkste ter wereld, en menschen zonder meer, zooals zij zelve, die plotseling uit de onbekendheid werden omhooggeheven naar de schitterende toppen der bekendheid, waren enkel evenzoo veel copie voor hoofdkolommen in de bladen die zij dienden met al de trouw van die misleide soldaten op de slagvelden van Europa. Zij begreep hen met een plotselinge en volkomen helderheid, doch zij haatte hen. Het was mogelijk dat zij haar wel mochten en zelfs bewonderden, doch zij zouden haar geen mededoogen toonen als zij ontdekten dat zij dien avond buiten was geweest. Zij had een gevoel alsof haar een troep wolven op de hielen zat.

Doch eindelijk ontplooidde zich haar voorhoofd. Zij haalde de schouders op, en begon de dikke wollen japon los te maken die de stemming voorstelde, welke de wereld verwacht van een vrouw, die nog slechts vier dagen weduwe is. Ze konden wat haar betreft denken en veronderstellen wat ze wilden. Geen sterveling dan Anna Steuer wist dat zij dien avond buiten was geweest nadat ze was thuisgekomen. Zelfs al hadden die jongemannen met hun lynxenooogen op de bukshaag gezeten, dan hadden ze haar nog niet kunnen zien, want de laan was goed verlicht, en het boschje, ja het geheele erf was in diepe duisternis gehuld geweest. Zelfs de persoon die tusschen de boomen loerde kon niet gezien hebben wie zij was.

Een oogenblik lang was zij in de verleiding geweest hun iets te vertellen; dat zij uit het venster had gekeken, en een zich bewegende gestalte in het boschje had gezien. Maar zij bedacht zich nog bij tijds, dat zij haar dan onmiddellijk zouden hebben gevraagd waarom zij deze getuigenis onder zich had gehouden bij het onderzoek van den lijkschouwer. De rol die zij moest blijven spelen, bestond in niets weten. Ongetwijfeld was het schot van tusschen de boomen af gevuurd; daaraan twijfelde niemand; waarom zou zij zich dan in moeilijkheden brengen? Zij zouden nog een nieuw stel vragen op haar afvuren, onder andere, waarom zij niet om de politie had getelefoneerd. Terwijl zij haar japon ophing, herkende zij den zwaren tred van haar dienstmeisje, en toen Frieda aanklopte, zeide zij haar binnen te komen, op dien koelen, onpersoonlijken toon, welke de Europeesche dienstbode, die nog maar kort op den geheiligden Amerikaanschen bodem had gewoond, zoozeer ergerde.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenberghe.

HET KASTEEL AMMERZODEN, VAN HET OOSTEN GEZIEN.

HET KASTEEL AMMERZODEN.

WANNEER Werner in zijn Geldersche Kasteelen zijn beschrijving van Ammerzoden begint met: „Een oud kasteel, dat niet meer bestaat, maar toch nog in wezen is,” dan geeft hij in die schijnbare tegenstrijdigheid den huidige toestand van 't slot juist weer. Ammerzoden toch is niet meer een oud slot, zooals wij het ons graag voorstellen: een zwaar gevaarte, indrukwekkend, hoog oprijzend uit een breede gracht, met kleurige blinden, met hooge kruisramen, met voorburcht en poorten; met onderhouden tuin en park, omgeven door bosschen, enz. Zóó is Ammerzoden juist niet: de voorpoorten zijn verdwenen, de gracht is gedempt en een kloostermuur en soortgelijke poort ontzeggen u den toegang.

Park of bosch is in zijn omgeving te vergeefs te zoeken; het ligt in 't open veld, te midden van de bouwlanden der Bommelerwaard. Toch is Ammelroy — zooals het in den wandel meest genoemd wordt — nog aantrekkelijk, zelfs indrukwekkend.

Wanneer men in den geest terugdenkt aan den tijd, toen het nog 't voorkomen had van een middeleeuwsch slot en men zich bij gevolg de nieuwe kapel, die door haar grootte zeer storend op 't geheel werkt, wegdenkt, dan vraagt men zich werktuigelijk af wie de stichter van zulk een machtig en fraai gebouw wel geweest is. Een korte geschiedenis van den burcht zal op die vraag het antwoord geven. 1)

Wapen- noch gevelsteen vermelden, op wiens last en wanneer de spade voor 't eerst in den vetten grond van de Bommelerwaard, in het aloude Teisterbant, werd gestoken en de grondslagen gelegd werden.

Waarschijnlijk echter dagteekent het uit de 12^e eeuw. Omtrent het oude en denkelijk vroegtijdig uitgestorven geslacht van *Ammer-soyen* is niet veel bekend. Met meer zekerheid kunnen wij als heer van Ammerzoden opgeven Johan *van Herlaer*, vermeld anno 1280; hem volgen op zijn zoon Dirc, en diens tweede zoon Gerhard,

1) Litteratuur: Mr. A. W. Engelen, Wandelingen door Gelderland. Ao. 1847. John Box, Chronicles of the Castle of Amelroy, London, 1870.

v. Lennep en Hofdijk, Merkwaardige kasteelen in Nederland, I.

Dr. Schotel in Nijhoff's Bijdragen voor Vaderl. Gesch. en oudheidkunde. Deel IV bl. 122.

Mr. Robidé v. d. Aa, Oud-Nederland. 1848.

J. Craandijk, Wandelingen door Nederland.

H. M. Werner, Geldersche kasteelen 1906. II.

vermeld anno 1351; bij diens kinderloos overlijden volgen Johan en Arnold van Herlaer, wiens eenige dochter het bracht aan Arnold *van Hoemen*, heer van Middelaer (bij Gennep) burggraaf v. Odenkirchen, wiens tweede echtgenoot zij was. Van Hoemen was aanvankelijk de partij van Willem, hertog van Gulick en Gelder toegedaan, maar koos later de partij der hertogin Weduwe v. Brabant en kwam dientengevolge rechtstreeks met den hertog in strijd.

Toen hij nu op den 24 Juni 1386 levensbehoefte en mondvoorraad uit 's Hertogenbosch naar zijn kasteel bij Gennep overbracht, ontmoette hem, ten zuiden van Grave, Gerard van Oyen, die van daar uit met een bende Gelderschen den omtrek verwoestte. Gevangen genomen, werd van Hoemen voor den hertog gebracht en deze liet hem de keus tusschen: overgave van zijn kasteelen Ammerzoden en Middelaer of... den dood. Ook toen verloor van Hoemen zijn fierheid niet en gaf ten antwoord: „Moet ik sterven, ik zal het met eere weten te doen, maar den eed van trouw aan de hertogin van Brabant zal ik niet breken”. Hertog Willem wist zulk een taal op prijs te stellen, schonk hem het leven, doch hield hem en zijn zoon gevangen; intusschen werd Ammerzoden na een wanhopige verdediging van drie dagen ingenomen. Ammerzoden kwam ook na v. Hoemen's invrijheidstelling niet meer aan zijn ouden heer, maar bij testament vermaakte de hertog het slot in 1392 aan zijn tweeden natuurlijke zoon Jan, onder voorwaarde van inlossing tegen 1000 Rhijnsche guldens bij ontstentenis van kinderen; het schijnt, dat hertog Reinold IV er gebruik van heeft gemaakt, want in 1405 geeft hij de heerlijkheid Ammerzoden met bijbehoren aan Johan *Steck*, heer van Beecke, in ruil tegen diens kasteel ter Knype met hoog en laag gericht van Beecke en Sterckerode.

Deze droeg de bezittingen den 2^{en} October 1412 tegen een som gelds op aan den Hertog v. Gelre, die ze schonk aan zijn bastaard Willem van *Wachtendonck*, die slot, dorp en heerlijkheid in 1425 verkocht aan Johan *van Broeckhuysen*. De Ammerzodenaars hadden reden zich over dezen verkoop te verheugen, want hun nieuwe heer schonk hun in 1428 landrechten en keuren, die met die van Tielre- en Bommelerwaard overeenstemden; ook bouwde hij de slotkapel. Gerard, zijn zoon, volgt hem op, doch heeft slechts 2 jaar van zijn heerlijkheden kunnen genieten, daar hij in den bekenden slag van St. Hubert sneuvelde, na kort vóór

het gevecht zijn zoon Johan tot ridder te hebben zien slaan.

JOHAN VAN BROECKHUYZEN † 1442.

GERARD I sneuvelt 1444.
× Walravina van Brederode.

JOHAN × Elisabeth v. Haeften, beleend 1465 † 1470 (of '68) WALRAVEN.

In den slag, waarin zijn vader sneuvelde, werd Johan gevangen genomen en tijdens zijn afwezigheid werd zijn slot ingenomen door zekeren Jacob Ottens, krachtens aanspraken van zijn heer Jan van Rossem. Van Rossem mocht zich echter niet in een langdurig bezit verheugen, want heer Jan van Culemborch, een neef van Elisabeth van Haeften (Johan's echtgenoot), besloot zijn vazallen op te roepen en haar in haar nood bij te springen. Heer Jan maakte gebruik van de omstandigheid, dat tegenover het kasteel een rosmolen stond en dat de poort van 't kasteel geen getralied luikje bevatte. Op zekeren morgen van 1445 kwam een bode van heer Jan van Culemborch voor 't slot aan; hij klopte op de poort en verzocht den portier een brief aan zijn heer over te brengen. Zonder kwaad te vermoeden opent deze de poort en de bode belet met zijn arm het sluiten; op hetzelfde oogenblik schieten de in den molen verborgen mannen te hulp, vermeersteren het kasteel en brengen het weldra den rechtmatigen eigenaars in handen. Na 't kinderloos overlijden van Johan's broeder Walraven, zien wij als heer Gerard Jan's zoon. Na zijn dood brengt zijn zuster Walravina door haar huwelijk Ammerzoden in 1480 aan het roemruchtige geslacht der *Arckels*.

Uit haar huwelijk met den ontfaarden Otto van Arckel waren onder anderen geboren Johan en Gerhard, die kinderloos sterven, en Walraven, uit wiens huwelijk met Catharina (bastaarddochter van Karel van Gelder), de leenvolgers geboren worden.

Toen Johan één jaar na 't verkrijgen van Ammerzoden stierf, werd het slot voor Hertog Karel van Oostenrijk genomen door Hendrik van Nassau; kort daarop stelde de hertog Jan's jongeren broeder, Walraven, in 't bezit er van, terwijl hij als blijk van groote gunst 't volgend jaar met Waardenborch werd beleend. Doch die gunst was van voorbijgaanden aard, want de achterdochtige hertog ontnam hem plotseling zijn beide heerlijkheden, maar gaf ze hem spoedig weer terug met voorbehoud van 't recht de groote klok te luiden; een jaar later werd hij door den hertog gedwongen zijn bezittingen af te staan aan zijn ouderen broeder Gerhard, die in 1547 kinderloos overleed, waarna Walraven zich tot zijn dood ('57) in 't rustig bezit van Ammerzoden gesteld zag. Walraven's huwelijk was met 8 kinderen gezegend, waarvan het derde, George, bij verdeling 't goed Ammerzoden verkreeg.

Uit zijn huwelijk met Anna van Lockhorst had hij o. a. Otho, zijn leenvolger, en Catharina, de voorzaat van latere bewoners van Ammerzoden.

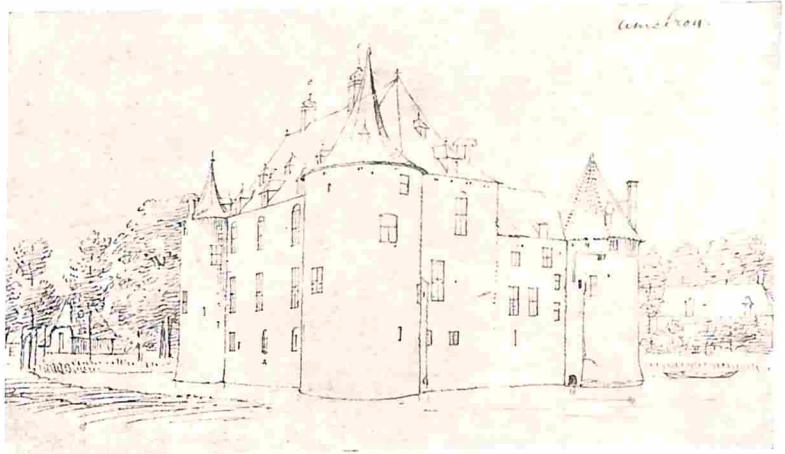
George van Arckel vond den dood als gevolg van brandwonden, die hij opgelopen had bij den vreeselijken brand van Febr. 1590, waarbij alleen een der ronde torens en een deel van 't hoofdgebouw zijn blijven staan, terwijl alle boedel en houtwerk in de vlammen opging; ook gingen nog verloren juweelen, koopwaar, boeken en kleren, welke de omwonenden „vermits den periculösen tijt" op 't kasteel hadden geborgen. 2)

De oorzaak van den brand is onbekend; doch het ongeval heeft aanleiding gegeven tot de z.g.n. „Sage van Ammersoden", die ongeveer hierop neerkomt.

Buiten de bekende kinderen zou George v. Arckel nog een kind gehad hebben en wel een dochter, die liefde had opgevat voor een jongen man van mindere geboorte. Daar moest een stokje voor gestoken worden en wat heden minder goed gaat, werd toen toegepast: zij werd in een klooster gezet.

Nu bracht een gebruik mee, dat de aanstaande non op een feest in 't ouderlijk huis nog eens en voor het laatst van de wereldsche genoegens mocht genieten. Tot dat feest waren de aanzienlijksten uit den lande genoodigd en tegen het vallen van den avond steeg de feestvreugde meer en meer; gelach en gepraat, geglinster van licht en gewaden, muziek, alles leven en vreugde, totdat plots een jonge man verschijnt, naar de toekomstige non gaat, haar wat in 't oor fluistert, waarop zij verbleekt... en onmiddellijk daarop weerklinkt het angstgeschreeuw van „Brand, brand". Zooals reeds gezegd werd brandde het slot geheel af en, wat meer te betreuren valt dan alle bezittingen, eenige menschen lieten er het leven bij.

Ofschoon de aanstaande non niet te vinden was onder de geredden, toch weet men van haar, dat zij niet is omgekomen, want een oude tuinier wist te vertellen, dat hij, langs de slotlaan in slaap gevallen, wakker geschrokken was door het voorbijhollen van een

HET KASTEEL AMMERZODEN, ZUIDZIJDE, IN DE EERSTE HELFT DER 18DE EEUW.

Naar een teekening van C. Pronk in 's Rijksprentenkabinet te Amsterdam.

zwart strijdros, waarop een onbekende ruiter met de jonkvrouw. Sinds dien heeft men nooit meer iets van haar vernomen. (Slot volgt). E. v N. T. S.

2) Bij een dijkdoorbraak in 1861 en een brand in '68 kwamen de bewoners van het dorp met hun hebben en houden wederom binnen het zware muurwerk van 't kasteel beveiliging zoeken.

TIJGERLUCHT.

Waar de grondbewerking geen rijk bestaan waarborgt en dus in economischen zin het paard zijn meester zou opeten, — daar schijnt het gebruik van ossen als trekdieren zich het langst te handhaven. Vooral wanneer men slechts gedurende enkele jaren van de trekkracht der jonge dieren gebruik maakt, alvorens ze tot de vetweideij te bestemmen, kan het diët van zulk een werkdier zeer goedkoop zijn. Stroo, lange heide en ander droog materiaal acht men in den regel voldoende voedsel.

Dezer dagen vertelde een Engelsche schrijver hoe een paar trekossen in het land van York bezig waren den ploegkouter door een akker te trekken, toen ze eindelijk een hoop stroo op hun weg vonden, wat voor de dieren een maal eten beteekende.

Nauwelijks echter hadden de ossen dit stroo goed geroken, of ze werden onrustig, sprongen achterwaarts uit de voor en weigerden verder te gaan voor het stroo uit den weg geruimd was. Nader onderzoek bracht aan het licht, dat dit stroo door een reizende menagerie langs den weg geworpen was, nadat het dienst gedaan had als leger in een tijgerkooi.

De schrijver wil hierin een voorbeeld zien van een instinctieven afkeer, den dikhuidigen os voor een natuurlijken vijand uit langvervlogen eeuwen bijgebleven.

't Is mogelijk, — maar we behoeven slechts even te denken aan dit ex-leger van een reuzenexemplaar uit het kattengeslacht om een minder diepzinnige doch aannemelijker verklaring te kunnen geven van der dieren afschuw voor die ontzettende tijgerlucht! G.

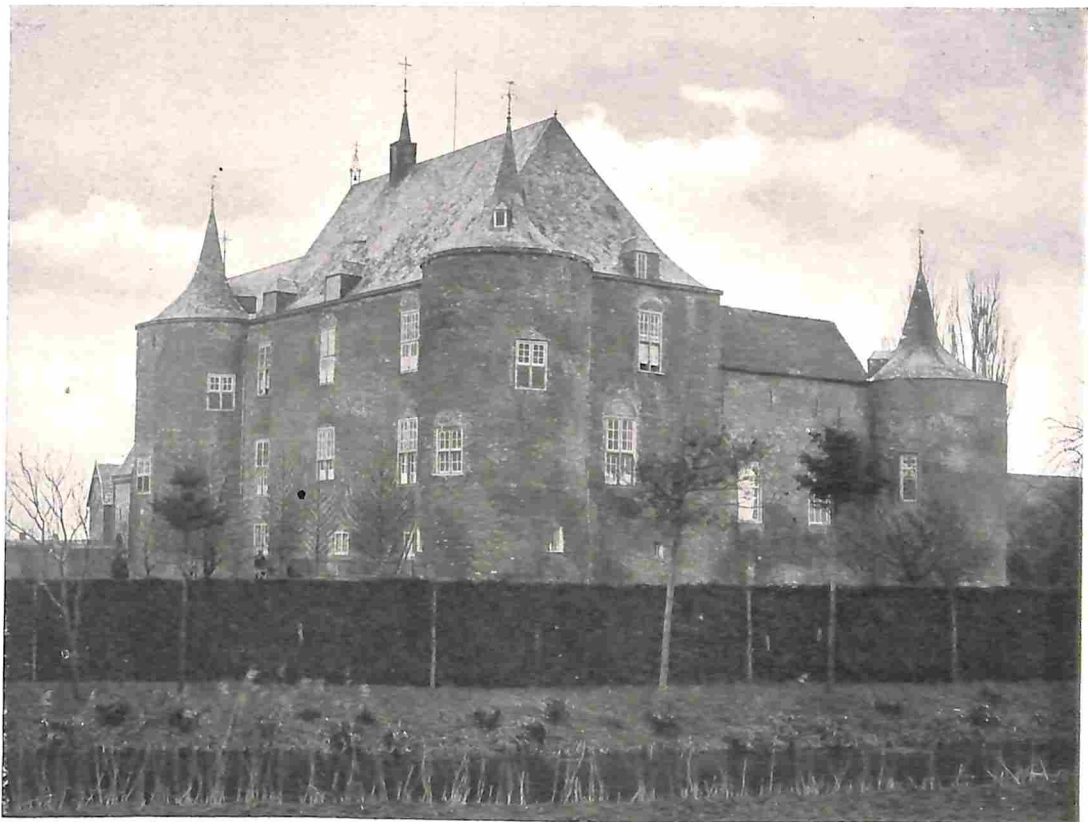

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL AMMERZODEN, ZOOALS HET ZICH TEGENWOORDIG AAN DE ZUIDZIJDE VERTOONT, MET DEN KLOOSTERMUUR.

EEN NACHT IN HET LAZARET.

VERTELD DOOR IRENE BALOGH, VRIJWILLIGE VERPLEEGSTER
BIJ HET HONGAARSCH ROODE KRUIS. 1)

MEN schreef September 1914 toen ik in een killen natten herfstnacht met twee andere zusters in het voorportaal van ons lazaret zat. Een telefoonbericht had ons gewaarschuwd, dat wij tusschen elf en twaalf uur een transport van negentig gewonden konden verwachten. Een week tevoren had ik mijn verpleegstersexamen afgelegd, en daarna voor God en geweten moeten bezweren, dat ik vriend en vijand naar mijn beste krachten zou helpen en verzorgen. Geen van ons drieën had vóór een maand kunnen denken dat wij in korten tijd inplaats van ons gezellig huiselijk leven, vroolijk gezelschap en zorgeloos bestaan, waar geen kwaad ons haast bereiken kon, hier in het lazaret zouden wachten op een ambulancetrein, die bloedige, spookachtige gestalten terugbrengt van wat eens gezonde, levensluchtige jonge mannen waren. Wie zullen meekomen van het Servische gevechtsterrein? Iedere vijf minuten belt de telefoon, vrienden en verwanten vragen of het transport al is aangekomen en of niemand die hun lief is daarbij is. Verschrikkelijk is het op al die angstige vragen te moeten antwoorden: „Nee, nog niet”, maar nog verschrikkelijker zal het straks zijn, als ik werkelijk wat heb te antwoorden.

Voortdurend keken wij op onze horloge's. De zuster, die naast mij zat, was een jong getrouwde vrouw. Haar man was den eersten dag van de mobilisatie naar het Servische front vertrokken, de andere had twee broers en haar verloofde aan het front staan, en mijn eenige broer droeg ook de uniform. We zaten daar bijeen en dorsten elkaar haast niet aan te kijken.

In de groote hal van de koninklijke kunstnijverheidsschool die als lazaret was ingericht, in Hongaarschen stijl gebouwd en versierd (met Hongaarsche tulp-motieven, waar de pilaren donkere schaduwen wierpen, deden onwillekeurig lugubere gedachten op. Is het waar, dat hier jongens en meisjes met artistieke aspiratie's vroolijk lachend rondliepen, en dat hier binnen enkele oogenblikken steunende gewonden zullen liggen? De tijd gaat met looden voeten, het is na middernacht en nog altijd is er niets gekomen. De dokter kwam ongeduldig uit de verband-

kamer gelopen, en zei dat hij reeds om zes uur 's morgens in een ander hospitaal moest zijn. Hoe zal dat mogelijk zijn, als hij voor dien tijd nog negentig gewonden met drie zusters zal moeten behandelen. Of we met alles klaar waren, vroeg hij angstig. Hij sprak er met geen woord over, dat hij in 48 uur niet geslapen had, in haast staande had gegeten en dat zijn eenige rusturen deze spannende tijd van afwachten was.

De telefoon ging weer. Het Westerstation meldt, dat twintig Roode-Kruis-auto's naar ons hospitaal zijn vertrokken. Dadelijk daarna weer een telefoon, de moeder van de zuster naast mij vraagt mij of zij in de vroege naar huis komt. „Ik weet het niet, moeder,” antwoordde zij, „hoe kan ik dat weten?” en legde den hoorn neer.

Opeens werd het levendig in de hal. Alles werd voor de ontvangst gereed gemaakt. Dat is tenminste beter dan het wanhopige wachten. De directrice kwam uit haar kamer en warmde snel koffie, thee en andere ververschingen. Twee jongens, leerlingen van de kunstnijverheidsschool, stonden klaar met de brancard, en in tien minuten reed de eerste auto voor. Een officier van het Roode Kruis, die naast den chauffeur zat, gaf de papieren van de zieken over en verzocht ons ons te haasten, want hij had dien nacht nog veel te doen. Tot nu toe waren slechts 2500 gewonden uit Servië aangekomen, en daar er nog velen werden verwacht, werd ons gevraagd, of we er nog zestig meer konden aannemen dan ons was toegezegd. Wij keken elkaar eens aan, want het hospitaal had maar honderd bedden. De dokter zei, dat we nog twintig bedden in reserve hadden, de directrice voegde

1) De schrijfster, die de gruwelijke ellende van den oorlog van zoo nabij heeft leeren kennen, is gehuwd met een Hollander en bracht eenige weken in ons land door. Thans is zij weder naar het oorlogsterrein vertrokken en hoopt ons spoedig meerdere schetsen van denzelfden aard te zenden.

daarbij, dat haar logeer- en kinderkamer plaats bood voor twintig bedden; als het noodig is, moeten ze maar komen, het gebouw is groot, en we zullen wel een uitweg vinden. „Maar vlug afladen! Hebt u niets meer dan die twee jongens? Op zoo'n manier duurt het toch den geheelen nacht! Dan maar de zusters, de dokter en ik zelf aanpakken. De brancard's heb ik weer nodig, dus voorloopig blijven allen in de hal liggen, voor het naar boven dragen heb ik geen tijd, ik moet naar het station terug!” Er was niets aan te doen, we hadden slechts te gehoorzamen. Chauffeurs, zusters, dokters en directrice droegen de gewonden naar binnen. Zware lasten waren het voor onze armen, die daaraan niet gewoon waren, maar we hebben het toch gedaan. In drie kwartier waren we klaar. Hoe het in die drie kwartier gegaan is, kan ik me nu haast niet meer voorstellen. De in gescheurde, modderige lompen van uniformen gehulde gestalten met doorgebloede verbanden kreunden, wanneer zij werden aangeraakt en het bewegen van de gewonde lichaamsdeelen ontlokte hun telkens weer een gejammer. Hun ransel kregen zij onder het hoofd, toen zij op den steenen vloer van de hal lagen. Als ik er nu aan denk, hoe de hal er uit zag met de gewonden op den grond in het halfduister, komt me in de gedachte, dat er toch geen groot verschil was met den toestand aan het front, alleen was daar geen hal boven hun hoofd en velen hadden daar geen hulp van het Roode Kruis meer nodig.

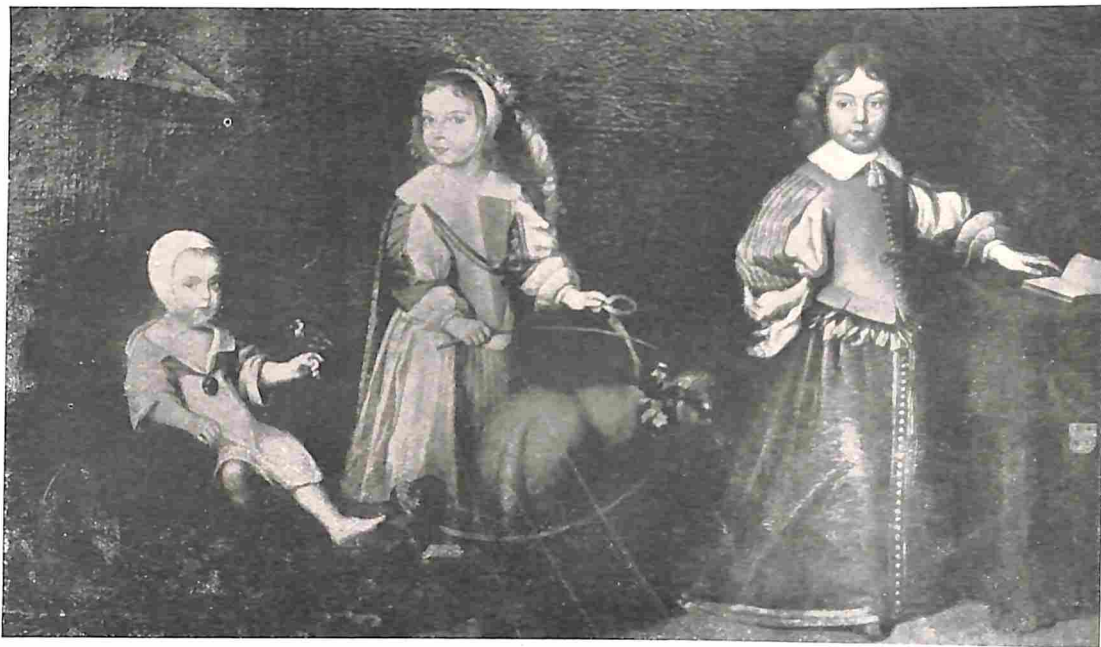
Na het vertrek van de auto's hebben we de gewonden één voor één de trap op gebracht, in de badkamer uitgekled, en van vuil, modder en luizen gereinigd. Voor het eerst van mijn leven heb ik toen dat ongedierte in natura gezien. In het bad weer het steunen en jammeren, dat trots de zorgvuldigste en voorzichtige behandeling telkens weerklonk. De dienstmeisjes van de directrice en de vrouw van den portier hielpen ook naar

hun beste krachten mee. Als er een klaar was en schoone kleeven aan had, werd hij dadelijk naar de verbandkamer gebracht, waar de verbanden werden verwisseld en de wonden gereinigd. Eerst daar herkende een zuster haar neef, die met gebroken arm en twee schotwonden op de verbandtafel lag. Zij hebben niet eens met elkaar kunnen spreken. De jonge man was slechts met één gedachte vervuld, zijn arm zóó te laten houden, dat hij de minste pijn leed. Helaas kon aan zijn verzoek niet worden voldaan, want de arm moest in een andere houding worden in-

gepist, wat hem in het begin meer pijn veroorzaakte maar voor de genezing noodzakelijk was. Als kleine kinderen lieten zij zich verzorgen en toen ze op de hagelwitte bedden kwamen, schoon gewasschen, zonder ongedierte en met versche verbanden, slaakte menigeen niettegenstaande zijn pijn een zucht: „Nu is het al beter, zuster!”

Bij het baden bezorgde een soldaat ons een humoristisch oogenblik. Een langere magere Bosniër stond uitgekled voor de badkuip en was er met geen middel toe te krijgen er in te stappen. Alleen zijn linkerhand was gewond, waar hij niet veel om gaf. Met zijn groote kinderoogen staarde hij wantrouwend ons en de badkuip aan, hij zag er ook naar uit, dat hij nog nooit in een bad was geweest. We hadden geen tijd om op hem te wachten en daarom werd hij een twee drie opgepakt en in element met een angstig geschreeuw. Na eenige minuten begon hij zich op zijn gemak te gevoelen, liet zich rustig afwasschen en toen hij uit de kuip moest komen, schudde hij neen en spreken, wisten we niet wat te doen. Daar we niet met hem konden badkuipen en de tijd drong. Er waren maar vier het idee, de stop uit de kuip te trekken, om het water te laten het weglopende water. Toen de kuip leeg was, werd hij koud Later hielp hij steeds met groot animo in de badkamer en is waar hij zich kinderlijk vermaakte door de kranen te openen en te sluiten.

We werkten door tot tien uur 's morgens. Toen de dagwacht ons kwam afllossen, gingen we ons wasschen. Wij voelden een

HET KASTEEL AMMERZODEN.
OTTO, CATHARINA EN ANNA, KINDEREN VAN GEORGE VAN ARCKEL
EN ANNA VAN LOKHORST.
Naar van Mierevelt.

ANNA VAN LOKHORST, GEHUWD MET GEORGE VAN ARCKEL.
Naar van Mierevelt.

HET KASTEEL AMMERZODEN.
CATHARINA VAN ARCKEL, Ao. 1598, DOCHTER VAN GEORGE EN ANNA VAN LOKHORST.
Naar Goltzius.

BARONESSE DE LA KETHULE.
Naar de schilderij van Paul Moreelse.

eigenaardig gekriebel over ons geheele lichaam, alle drie krabden we ons, wanneer we dat ongezien konden doen. We dachten dat de vezels uit de verbandwatten ons die jeuk bezorgden, omdat we daarvan al vaker last hadden gehad, maar nooit had dat ons zoo ondragelijk gekriebeld. In de tram naar huis wisten wij geen raad van de jeuk en het ergste was, dat we ons in het openbaar niet konden krabben.

Thuis ben ik dadelijk in de badkamer gegaan. Bij het uitkleeden zag ik overal op mijn lichaam roode vlekken, die verschrikkelijk jeukten. „Daar heb ik me een mooie uitslag op den hals gehaald”, zei ik tegen het dienstmeisje, dat me hielp bij het uitkleeden.

Ze keek naar de vlekken en zei toen bedeesd: „Neem me niet kwalijk, juffrouw, maar dat zijn toch luizebeten!”

„Ben je mal, dat is onmogelijk”. „Ja, het kan niets anders zijn. Kijk, daar is er een!” Ze hield iets grijs tusschen haar vingers. „Daar nog een, en nog een... U zit vol!”

Ik laat aan de fantasie van de lezers over wat ik voelde. Bij het gevoel van afschuw voor het ongedierte dat op me rondkroop voegde zich de angstige gedachte, dat onder de gewonden twee gevallen waren, die de dokter voor vlektyphus hield en die wordt immers door de luizen bij het bijten overgebracht.... Mijn kleeren zaten vol van boven tot onder en ook mijn haren. Ik ben

KASTEEL AMMERZODEN.
LIBERT, FRANÇOIS, CHRIS- TIJN, GRAAF DE RIBAU- COURT, Raad van den koning van Spanje, enz.

haast den geheelen dag bezig geweest met het reinigingsproces.

Den volgenden dag was ik weer in het hospitaal. Nog meer reservebedden werden opgeslagen. Weer kwamen nieuwe gewonden aan. De geschiedenis begon weer van voren af aan en zoo ging het week aan week door. Later werd het beter, toen achter het front barakken-hospitalen voor infectieziekten werden opgericht en ontluizings-inrichtingen, die alle gewonden moesten passeeren.

Nu zit ik rustig in Holland, waar men gelukkig de jammer en ellende niet kent, die de oorlog meebrengt en de nachten in het hospitaal komen me voor als een boozen droom. Ik hoop dat de fortuin en het gezonde verstand van de Hollanders mij er voor zullen bewaren, dat ik zulke tijden in Holland weer zal moeten beleven.

Russische spreekwoorden.

Men drinkt van vreugde. Of van verdriet. Of van verveling. De kastelein trekt aan het langste einde.

Als de luitenant jeuk aan zijn neus heeft krijgt de soldaat pijn in zijn rug.

Ook de zwakke heeft recht. Anders zou God hem niet zwak hebben gemaakt.

Beter één pas voorwaarts dan drie passen voor- en vijf achteruit. H.

OTTO IV VAN ARCKEL, Ao. 1480.
Naar van Theulden.

HET KASTEEL AMMERZODEN.
CATHARINA VAN GELDER, Ao. 1530, GEHUWD IN 1532 MET WALRAVEN VAN ARCKEL.

WALRAVE VAN BROEKHUIJSEN, Ao. 1480, SINDS 1494 VROUWE VAN AMMERZODEN.
Naar van Theulden.

DE HOLLANDSCHE SMOUSHOND.

HET Hollandsche Smoushondenras is een dier rassen, die wat men in sportkringen noemt „noodlijgend” zijn. Goede, zelfs minder goede honden komen slechts sporadisch voor en op de tentoonstellingsbanken worden zij haast een unicum.

Een beeld uit lang vervlogen tijden, aan hetwelk weinig vrienden trouw zijn gebleven.

Met de ontwikkeling van de hondensport moest de Hollandsche smoushond een deel van zijn plaats afstaan aan de uit het buitenland geïmporteerde rassen, en ook met de evolutie van het verkeers-wezen ging hij voor een groot deel te gronde.

De heerenstal, waar hij zich het burgerrecht had verworven, is vervangen door de garage, zijn vriend het paard moest plaats maken voor de automobiel, en zoo is het ras dat ruim een halve eeuw geleden zoo goed vertegenwoordigd was, ondanks alle moeite van enkele enthousiasten om het omhoog te brengen, steeds achteruit gegaan.

In 1905 werd op initiatief van den heer L. Seegers de Holl. Smoushond-Club opgericht; ook deze laatste poging mocht niet baten, de Holl.-Smoushond wil er in het land waar eenmaal „zijn wieg stond” niet in.

Hoeveel anders was het in zijn glansperiode, toen hij troonde op den bok van iederen wagen en de ruige vriend een welkome makker was voor ruiter en wandelaar.

Destijds noemde men hem „Heeren Stalhond” en evenals zijn oorsprong duister is, zoo is het ook niet met zekerheid vast te stellen hoe hij aan den naam „Hollandsche Smoushond” is gekomen.

L. Seegers geeft in zijn werk „Hondenrassen” een uitlegging weer van wijlen den heer Stinstra, de man die in woord en daad zoo veel voor de opkomst van het ras heeft gedaan.

Deze verklaring luidt ongeveer als volgt:

Aan de Warmoesstraat, daar waar nu het bekende „Restaurant Polman” staat, stond vroeger de „Bijenkorf”, een bierhuis waar Duitsch bier werd geschonken, en de stamgasten van dit lokaal hielden er een „Heeren Stalhond” op na, welken ze vrij lieten rond loopen, hetgeen met instemming van Pulzer, zoo heette de eigenaar van de „Bijenkorf”, geschiedde.

Nu gebeurde het, dat een heer, die meer gesteld was op zijn Zondagschen pantalon, dan op onzen viervoetigen vriend, in de zaak van Pulzer zijn lunch zat te gebruiken, en daarbij door een „Heeren Stalhond” werd lastig gevallen; dit bedelen om, dat hunkeren naar een brokje begon den man te vervelen; hij mompelde iets van: honden aan de deur zetten, toegang verbieden, enz.

Dit was juist in den tijd, dat een dergelijke maatregel toegepast was op de Israëlieten te Amsterdam, en dit gaf den eigenaar van „Azor”, zoo heette de hond, aanleiding te vragen: Is mijn hond soms een Jood? Het antwoord moet toen zijn geweest: geen Jood maar een Smous!

Een naam die van toen af overging op alle „Heeren Stalhonden” die toenmaals Pulzers bierhuis bezochten.

Den naam Stalhond kregen ze mede van den man, die iederen liefhebber van een Stalhond voorzag, maar het geheim van hun oorsprong voor zich hield.

Het was de oude Abraas, vader van Jan Abraas uit de Utrechtsche dwarsstraat.

Deze bood ze voor de groote Koopmansbeurs te koop aan, en vond hiervoor gereede afnemers; de stevige, vroolijke en intelligente hond, die zulk een onvermoeide en gezellige makker op de wandeling was, welks waakzaamheid en trouw zeer gewaardeerd werden, was de gewilde hond van dien tijd.

De meening van den heer Seegers, dat de Hollandsche Smoushond oorspronkelijk afstamt van den ouden Duitschen Pinscher, lijkt ons de meest juiste. Zeer veel genoeg deed het ons toen op de tentoonstelling in Oct '16 te Utrecht gehouden, de hier afgebeelde „Samos” van Mej.C. Nietvelt te Amsterdam, onze keurring binnen stapte.

We werden direct getroffen door de mooie expressie van dezen jongen Reu; in ons keurmeesters-verslag van dien Show schreven we:

„No 388 Samos van Mej C. Nietvelt, te prijs Open, te prijs Jeugdklasse, Kampioenschapsprijs, Speciaal prijs 512 en qualificatie. Uitmuntend, oef! als Samos maar tevreden kan zijn.

Het was mij een waar genoegen, dit nationaal ras, hetwelk zoo weinig op onze Showbanken verschijnt, tenminste met een exemplaar vertegenwoordigd te zien en nog wel een dat een betere concurrentie waardig is. Samos is van zeer goed type;

bouw, gangwerk, en haar goed, gebit prima, voorvoeten zijn wat plat.

Deze 14 maanden oude reu was de beste der door mij gekeurde honden. Op de Tentoonstelling te Rotterdam, gehouden op 24 en 25 Maart l.l. kwam Samos nogmaals uit onder den keurmeester Prosper Sassen, die hem dezelfde eer waardig keurde, en waar Samos zijn welverdienden Tweeden Kampioenschapsprijs behaalde.

De mooie compacte hond, met zijn expressievollen kop, behoort tot een der beste vertegenwoordigers van het ras; wij voor ons zouden wenschen, dat hij een dame was, want indien er met de mogelijk hier en daar nog aanwezig zijnde teven niet doelmatige nesten worden gefokt, dan sterft het mooie ras absoluut uit.

Moge deze opwekking het Hollandsche Smoushondenras ten goede komen.

En hoevelen lezers is dit het beeld van een hond die hun lijkt?

A. J. M. WESSELS.

SPROOKJE.

„**W**IM, ik heb de p..... in!”
Deze weinig parlementaire uitdrukking was de laatste, toen we gisteravond afscheid namen; waarom weet je wel — en een feit was het ook. Er was zooveel te bespreken en we hadden in het geheel niet gesproken; we waren samen geweest en toch eigenlijk weer niet; niet met onze gedachten althans. Geen avond derhalve, die nieuwe herinneringen brengt, nieuwe gezichtspunten opent; een avond zooals vele. Wat de menschen, naar ik meen, een aangename, gezellige avond vinden. Een avond.... zonder meer!

En was het geheele leven als dien avond, dan was het arm, dan miste het de bekoring, die het ontegenzeggelijk bezit, als men er naar zoekt.

Gisteravond had ik met je willen spreken; niet altijd doe je dat; niet altijd wil je dat; niet altijd kan je dat. In den glans van een vallenden avond buiten; in den schemer van getemperd licht; temidden van een intiem interieur; bij den enkelen schijn van een haardvuur; in zulke stille oogenblikken gaan de gedachten gemakkelijker dan in het drukke, volle leven.

Dan komen de stemmingen, de fantasiën, de gedachten; dan komen de herinneringen. Dan spreekt de ziel het luidst en het verstaanbaarst tot den mensch. Dan komen de gedachten tot uiting, wanneer men rustig samen zit. Het schemeruur is ook het vertelseluur.

Ik weet een sprookje. Mag ik het vertellen? Een nieuw sprookje is het.... je glimlacht; ik wéét, dat je glimlacht....; een sprookje van den zoeker en den faun

Foto C. Steenbergh.

DE HOLLANDSCHE SMOUSHOND.

„SAMOS”. VADER „KEES”, MOEDER MIEKE VAN ANTWERPEN.

In het Bosch des Levens dwaalde de Zoeker, tastend in het Onzekere. Hij zocht er al jaren, want het woud was wijd en vreemd en wild. Hij zocht, misschien zelf niet wetend wát..... Zocht hij soms het Geluk?

De jonge Zoeker werd bang, hij kwam op dwaalwegen, werd moedeloos, was meermalen op het punt het zoeken op te geven. Doch sterk was in hem 't verlangen; hij dorstte naar het onbekende Geluk.....

Toen, plotseling, vond hij op een lichte, open plek een wond're bron en hij snelde erheen om zich te laven. Het water stroomde uit de rots; het leek hem frisch en koel. Hij nam een dronk, maar 't brandde hem in de keel en bitter was de nasmaak. Met een zucht en onmiskenbare walging wendde hij zich af.

Dan waande hij zich omringd door nixen en rond zich zag hij lokkende figuren. 't Was of zij tot hem spraken met vreemd verleidelijke stemmen, of zij hem beduiden toch te blijven en weer te drinken, steeds meer. Hij zou dan aan het water van de bron wel gewinnen, zou het ten leste aangenaam, smakelijk zelfs, gaan vinden.

De Zoeker ging nochtans, ging dieper het Bosch des Levens in, wondde zich aan struik en doornen. Hij vond een hert met het gewei in het struikgewas verward en verlost het dier, dat uit de verte hem bleef volgen. Steeds verder ging de Zoeker voort, steeds dieper drong hij door in 't zwarte, mysterieuse, stille woud; angstig werd het hem om 't harte.

Toen hoorde hij heel ver een melodie, een droefgeestige wijs, die hem toch met vreemde macht, met magische kracht, wist te trekken. Aan een boschpad, op een steen, vond hij een Faun, die op de woudfluit speelde. De Zoeker vroeg hem, waarom hij zóo droevig speelde en 't eenig antwoord van den boschgod was

een zucht, die zich herhaalde in de takken van de boomen. En heel het woud ging zuchten — toch was de Zoeker minder bang opeens.

De Zoeker zette zich aan de voeten van den Faun neder en luisterde met aandacht naar het vreemde spel met de wondere klanken; en tusschen Faun en Zoeker rees 't Begrijpen!

Zij bleven samen.

De Zoeker volgde den Faun, die het Bosch en het Leven daar kende. De Zoeker vertelde van den nixenvijver, die bleek te zijn: „de Bron van het Genot”.

Toen nam de Faun hem mee, beloofde hem te brengen naar een andere bron: „de Bron van de Vreugde.”

Maar de boschgod voorspelde hem een zwaren tocht. Zij gingen hand in hand, steeds dieper het Bosch in, dat wilder en wilder werd; de stemmen der nixen klonken zwakker en zwakker, maar de weg was lang en moeilijk, zoodat zij vreesden het eind nimmer te bereiken. Zij kampten met belagers en met natuurmachten; er kwamen stormen en stroommen; zij dwaalden en verdwaalden, maar vonden weer den goeden weg, want zij bleven bij elkaar, steunden elkaar, bleven hand in hand gaan... en kwamen tot het doel.

Daar in de zonne lag de bron, ommuurd van marmarsteen, niet door menschenhanden gehouwen en dus onbezoeid, op 't groene grasgazon, een Bloeiend Eden, een toovertuin van tinten, bloemen en geuren. Hoog omsloten was de bron door een distelhaag, een breede haag van dichte distels en scherpe doornen, die de bron van de booze wereld gescheiden hield. Doch door de doornenstekels werkten zij zich heen, de Faun ging vóór, de Zoeker volgde hem en zoo was 't doel bereikt, na strijd en smart.

Zij gingen tot de bron, de Bron der Vreugde, 't water koelde en genas hun wonden; zij hadden het Geluk gevonden; het geluk, dat juichte in hun ziel en in hun lied. En overbuigend over het heldere nat herkenden zij zichzelf niet meer: daar was geen Faun meer, daar was geen Zoeker meer.

Zij zagen beelden van Rein Geluk.

Zij waren zelf in het Geluk herschapen!

Boven de twee geknielde zonnemensen stond goud de zon en stralend was het al.

En liggen zij daar nog als beelden aan den vijver? Roode wingerd en wolfsklauw dekken in dikke vacht den steenen oever en zijn er zoozeer mee ineengegroeid, dat niemand hen meer scheiden kan of onderscheiden. Maar wie zich over dezen vijver buigt, die ziet hen nog — „gelukkig”, zoo zegt men.

* * *

Gelukkig hij, die in de klare bron der levensvreugde zich kan spiegelen, want troebel is de bron van het genot, waarin zich de wellusteling der wereld baadt.

* * *

Toen kwam de beroemde olifant met de lange snuit, hoor Wim, en daarmee is 't verhaaltje uit!

's-Gravenhage, 22 Maart 1917.

HAGANUS.

HET GEHUCHT.

Fijn spitst de kleine toren
zich in de blauwe lucht,
doet blij geklepel hooren
in 't roodgedakt gehucht.
De klökketonen zweven
hoog boven groene wei
en parelen en beven,
in lange, lichte rij.
't Gehucht ligt zoo verborger,
zóó eenzaam in het groen
of het met 's werlds zorgen
geen ziertje had te doen.
Het ligt er zoo tevreden,
of 't in het dicht geboomt;
een eeuwenlang verleden
maar stil had doorgedroomd.

W. H.

PALINGVISSCHERS TE LONDEN.
DE SCHIPPER AAN HET ROER.

PALINGVISSCHERS TE LONDEN.

Ik kan nu niet bepaald zeggen, dat het vangen van visch tot mijn met voorliefde uitgeoefende bezigheden behoort. En als ik dan ook bij deze plaatjes iets vertel, dan is dat meer uit heimwee naar 'n gedachte, die de oude rustige tijden van voor den oorlog weer eens 'n oogenblik vast in het geheugen roept, dan wel uit enthousiasme voor dit weergalooze bedrijf van het palingvisschen.

Ik heb namelijk nooit die glibberige, gladde, glijdende, glazige, glimmende, uit-je-vingers-glippende dieren kunnen uitstaan, en het gekronkel alleen van al die staart- en kop verwarrende, spleetog-gluiperige beesten, gaf me 'n gevoel als dat van 'n welverzorgde nanachtelijke kater. Let wel, dat ik hier 'n groot verschil maak tusschen het krielende zich krampachtig in krakelingvormige kronkels krommende dier en het smakelijk vischgerecht dat ons „in gelei”, gerookt, gebakken of à raison van welke kok-technische term dan ook, wordt voorgezet. Dan is het kronkelende stukje nattig leer geworden tot 'n volmaakt rustige spijsje, die zich op fatsoenlijke wijze heeft aangepast aan de omstandigheden, in casu om verorberd te worden. Het blijft 'n feit, dat deze zich alsdan openbarende lijdzaamheid 'n belangrijke faktor is voor de consumptie. Men stelle zich het tegenovergestelde voor!

Het is dus niet zoozeer uit liefderijke belangstelling voor het dier, dan wel dat bij het beschouwen van deze plaatjes de schrille tegenstelling mij trof tusschen het heden en het

PALINGVISSCHERS TE LONDEN.
POSEERENDE VOOR DEN FOTOGRAAF.

verleden. Eigenlijk denken wij in onzen tijd niet veel meer aan dat verleden. 'n Tijd, waarin we gaan konden waar we wilden, waarin we van kust tot kust even ongestoord reisden, als thans van oever tot oever met het pontje op het Rokin, kunnen we ons nauwelijks meer voorstellen! We zitten zoo overtuigd diep in den ernst der tijdsomstandigheden, dat zelfs onze verbazing, onze ontsteltenis, ja onze verontwaardiging over wat thans in Europa geschiedt, geheel en al is ondergegaan in 'n soort laissez-aller, dat als 'n grijze mist alle mogelijke toekomstplannen benevelt.

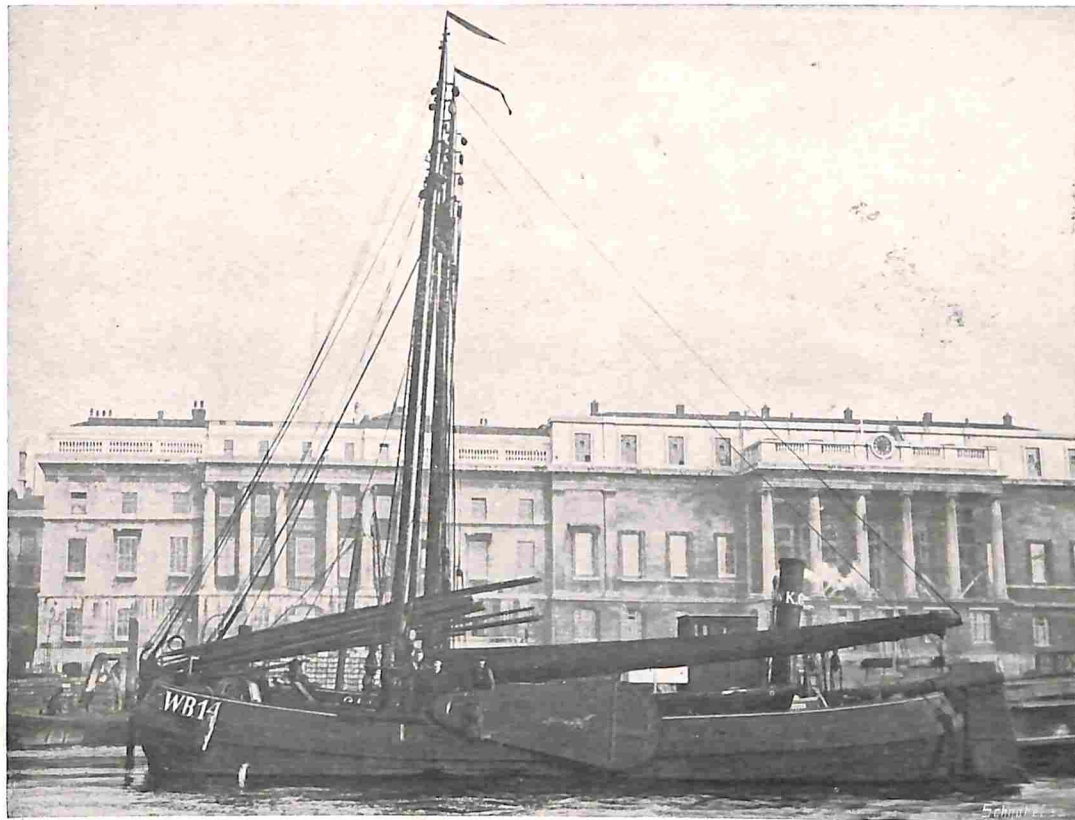
We zitten erger als cellulair gestraften, met de ecnige hoop voor oogen, dat de bevrijding uit de nachtmerrie, ééns, na nog dagen en weken van wellicht nog meer misère en nooden, komen zal. Maar wanneer dat ééns... zal zijn, ja dat weten we niet!

Uit de schoone tijden van weleer zijn deze plaatjes; uit de tijden toen we 'n zeereis nog als 'n genoegen plachten te beschouwen en niet zoo iets als 'n koorddanserij boven 'n afgrond, toen we nog 's avonds in de blijde opgewektheid onzer vreugdevol verlichte winkelstraten konden drentelen en ons niet als 'n straatkat in het donker verdwaald voelden, zoodra we na acht uur ons buiten waagden; toen we nog niet om met 'n tramlijn van het eene einde der stad naar het andere te komen, ons voor drie dagen te approviandieren behoeften, toen we nog niet — 'n mésalliance die tegenwoordig in de netste familie's voorkomt — onze benzine met de helft petroleum behoeften te mengen, om ons van de eene stad naar de andere te kunnen verplaatsen langs den weg; toen... enfin uit den tijd, toen we nog leefden en niet als nu rondscharrelden.

In die dus thans bijna uit menschenheugenis verdwenen tijden — de zeven vette jaren — lag er in de Theems voor Londen een Hollandsche palingschuit. Die schuit had daar het recht op de rivier te visschen en z'n vangst te verkoopen — naar ik meen — op condities, dat de ligplaats niet mocht worden verlaten. De pientere Hollandsche schipper, die snapte dat hij niet en visschen en verkoopen tegelijk kon, zorgde toen dat telkens als hij leeg verkocht was, er 'n ander schip voor in de plaats kwam te liggen of er z'n lading over deed. Met twee schuiten werd dus de „dienst" onderhouden. We zien op onze plaatjes de ligplaats der schuiten, de verkoop aan boord en verder ook de vangst in vollen gang. Wie thans in de Hollandsche visschershavens rondwaart en er de eindeloze rijen masten der tot werkloosheid gedoemde schepen, dank zij ook de stoornissen van anderen aard, aanschouwt, en door deze afbeeldingen herinnerd wordt aan den ondernemingsgeest van onze Hollandsche zeelieden en visschers, zal de tegenstelling tusschen het heden en het verleden diep gevoelen. Moge spoedig de dag aanbreeken waarop deze ondernemende visschersman weer z'n oude bedrijf zal kunnen voortzetten en de Hollandsche palingvisscher op de Theems weer z'n oude plaats kan innemen. Want we weten niet of het oude recht, in dit geval van force majeure, door den oorlog in 't leven geroepen, vervallen zal worden verklaard. We hopen het voor den ondernemenden varensman van harte van niet!

In dat geval zou, mede door dat onzalig bedrijf, aan 'n oud privilege dat der Hollandsche visscherij tot eer strekte, 'n einde zijn gemaakt!

TOM SCHILPEROORT.

PALINGVISSCHERS TE LONDEN.
DE HOLLANDSCHE PALINGSCHUIT OP DE THEEMS.

ARTILLERISTEN ONDER DE INSECTEN.

DE mensch is niet de eenige, die projectielen, en verstikkende, en traanverwekkende gassen gebruikt, in zijn verdedigings- of veroveringsstrijd. Hij volgt daarmede slechts het voorbeeld van sommige insecten, welke die strijdmiddelen reeds lang toepassen.

In den strijd om het bestaan zijn de dieren in 't algemeen en de insecten dus ook met verschillende wapens toegerust. Zooals sommige soorten scherpe angelen hebben, en anderen weer de kleur van hun omgeving kunnen aannemen om zich te verdedigen, zoo zijn er eenige, die door een formeel bombardement met bijtende stoffen en zulke die de ademhaling belemmeren, zich hun belagers van het lijf weten te houden.

Daar is in de eerste plaats de miereneter, die wel eens verward wordt met de libel, doch in tegenstelling daarmede een grauwig-grijze tint heeft en niet zoo vlug is.

Als het insect nog een larve is, van een centimeter lang, dan voedt het zich met kleine insecten, welke het uitzuigt met zijn groote sterke gebogen kaken.

De larve is evenwel niet vlug genoeg om haar prooi te achtervolgen en te achterhalen. Zij houdt er meer haar gemak bij. In het zand, daar waar het zonnetje lekker schijnt, graaft zij een holte van twintig centimeter in doorsnee en vijftien centimeter diep. In het midden ligt de larve op de loer, het lichaam steekt in het zand, alleen de kop komt er boven uit met de veraarlijke kaken. Als nu een mier, een wormpje of een ander beestje toevallig in die holte komt, glijdt het beestje naar beneden, langs de wanden die onmiddellijk meegeven en geen houvast bieden. Als soms na veel inspanning het beestje er bijna in is geslaagd den rand te bereiken wordt het plotseling gebombardeerd met een hoeveelheid zandkorrels, door de larve met eene groote juistheid op haar slachtoffer geworpen, waartoe zij haar kaken gebruikt.

Het gebombardeerde beestje kan zich niet meer vasthouden aan den bewegenden wand, glijdt naar beneden en valt in het midden van de holte, waar de sterke kaken het onmiddellijk grijpen en onder den grond slepen, waar het uitgezogen wordt. Als het niet meer dan een droge schil is, werpen de kaken het weer weg en de larve gaat weer op de loer liggen.

Een andere artillerist is de *Brachinus crepitans*, de bombardier, of bombardeerkever, een schildvleugelig insect van 5—6 millimeter, die onder steenen en oud rottend hout leeft.

Als dit beestje wordt aangevallen en het heeft geen tijd tot vluchten, dan keert het zich met het achterlichaam naar den vijand en werpt een ontplofbare vloeistof naar hem toe, wat gepaard gaat met kleine ontploffingen en witte rook, voor ons natuurlijk slecht waarneembaar, doch des te meer voor de vijanden van den kleinen artillerist, die zijn belagers de volle laag geeft met verstikkende en traanverwekkende gassen.

Zelfs een in verhouding tot den bombardier zeer groot beest, een veldmuis of een hagedis, worden door hem op een afstand gehouden.

Het gebeurt meermalen, dat die reuzen vluchten voor het kleine wild, waarop zij jagen, en verblind, naar adem snakkend, gevitrioleerd de achtervolging staken. Het bijtende vocht, waarmede de bombardier zich verdedigt, en dat afgescheiden wordt door twee klieren bij de aars,

bestaat grotendeels uit mierenzuur, en veroorzaakt zelfs een gevoel van lichte branding op de menschenhuid.

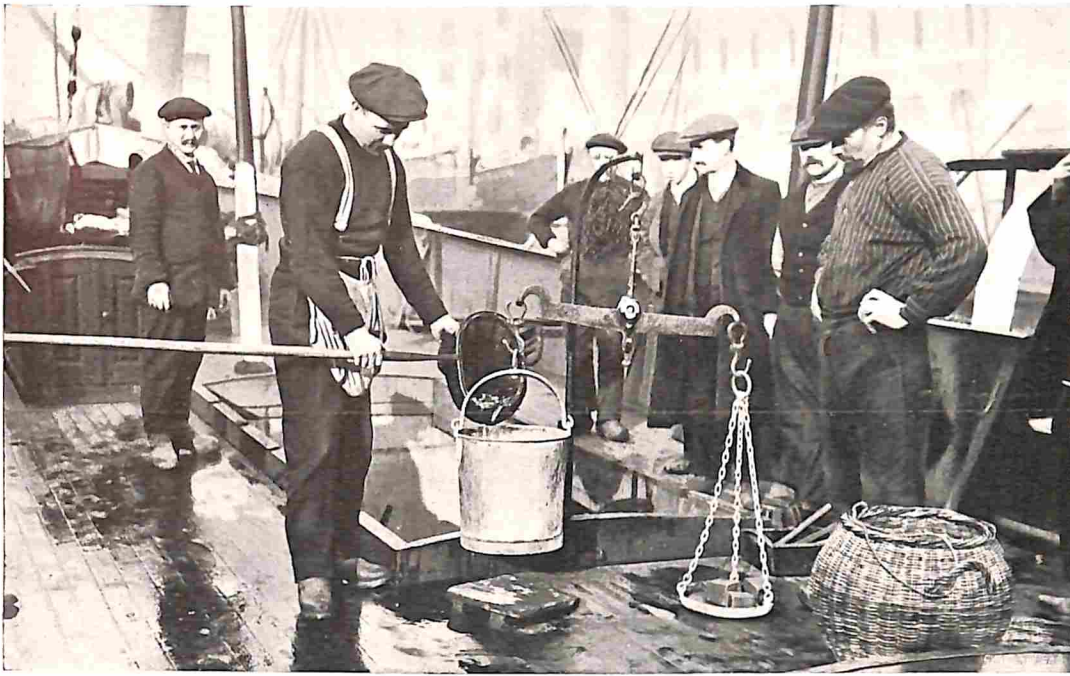
De bombardier, welke in Europa voorkomt, vertegenwoordigt slechts de lichte artillerie, doch in de tropische gewesten van Amerika en Azië komen typen van de soort voor, die de zware artillerie kunnen genoemd worden, o.a. de *Aptinus displosor*, die tien tot twaalf maal achtereen zijn lading tegen den vijand kan lossen.

Andere kevers, van de soort *carabus*, zijn ook in staat zich door het werpen van bijtende vloeistoffen te weer te stellen, doch dit gaat niet met kleine ontploffingen of ontwikkeling van damp gepaard.

Dat doet ook de bekende *Carabus auratus*, de schallebijter, niet, die op een afstand van eenig centimeters bijtend vocht werpt, dat een stekende pijn in de oogen en een onaangename prikkeling van de huid te weeg brengt.

De schallebijter kan overigens geen vijand van den mensch genoemd worden, doch veeleer een hulp, want hij is een onvermoeibaar jager naar larven, slakken en rupsjes, welke in onze tuinen veel schade kunnen aanrichten. Zonder zijn hulp zouden vele planten verloren gaan door schadelijk ongedierte.

Ook de mieren behooren tot de artilleristen. In de gevechten op leven en dood welke zij elkaar leveren, gebeurt het dat als er

PALINGVISSCHERS TE LONDEN.
DE VANGST WORDT GEWOGEN.

grootte roode mieren onder de strijders zijn, deze zich plotseling in het heetst van het gevecht op hun achterpooten oprichten en den vijand met een hoeveelheid bijtend vocht, het mierenzuur, besproeien, wat zelfs de stoutmoedigste tegenstanders doet afdeinzen.

Met ziet, dat de mensch in het gebruik van verstikkende en traanverwekkende gassen niet oorspronkelijk is geweest, en dat hij daarin het voorbeeld van de insecten, de nietige diertjes, heeft nagevolgd, wat het hoogst ontwikkelde dier niet tot eer strekt.

G. WIJGMANS.

EEN OUD GILDEBORD.

Nadat door de Landvoogdes Margaretha in 1514 een Commissie benoemd was „tot Informatie ten behoeve der Verponding in Holland”, bracht deze den 29 October van dat jaar te Naarden verslag uit, waarin o. a. gezegd werd „dat het voornaamste bedrijf in die stad de weverij was, die in die dagen, helaas, slechter ging dan ooit, omdat zowel de wol als de olie, voor het vollen benodigd, zoo hoog in prijs waren, terwijl het laken veel minder geld opbracht. Immers, een „Naertsch laicken” van 16 ellen gold slechts zes en halve gulden. Voorheen werden er te Naarden zestig zulke stukken, maar het laatstverloopen jaar slechts dertig per dag vervaardigd.

Gooiland en inzonderheid zijn hoofdstad waren oudtijds bekend door hun weverijen. Nog altijd bestaat te Naarden de zoogenaamde „Zijdeweversbus”, een fonds, hetwelk den leden, bij ziekte, ondersteuning biedt.

Aan den bloeitijd van het weversbedrijf — op 25 Januari 1525 werd te dezer stede voor het „Voldersgild” een gildebrieft vastgesteld — herinnert, onder meer, een merkwaardig, oud gildebord, uit het jaar 1618, hetwelk nog in een der kruisbeuken der Groote Kerk, aan den muur hangt. Het is versierd met uitgesneden ornamenten, zijnde de attributen van het gild, o. a. scharen en ellen, terwijl in de fries te lezen staat: „Tafereel van de Cleermakers en Lakenvercoopersgilde”. Het bord bevat een aantal bijbelteksten, die in zooverre slechts iets met de weverij te maken hebben, dat er in gesproken wordt over kleeren en kleedingstukken of over maat en gewicht. Als voorbeeld kunnen dienen de eerste en de laatste der tien teksten: „God de Heere maeckte Adam en de Eva sijnen Wijve rocken van vellen ende toochse hen aan”, en „Menigherley gewichte is den Heer eenen grouwel en een valsche waghe en is niet goet”.

Ten slotte zij er nog op gewezen, hoe het aardig versje, hetwelk te lezen staat in het portaal der Hervormde kerk te Eemnes, er aan herinnert, dat de wever- of spoelkunst van ouds in deze streken inheemsch was. Het luidt aldus:

Hoyt de Spoelkunst in eeren
Want alle menschen behoeven cleeren
Ghelijk bij alle verstandige bekent is
Dat het Geweven in de geboorte noodich
En na doot het laatste present is.

F. W. DRIJVER.

HET AMERIKAAN-SCHE DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.
(21) (Geautoriseerde Vertaling).

„DE jonge Brown” vervolgde Elinor „heeft in een jaar meer dan een miljoen uitgegeven. Nu is hij onder curatele gesteld en ontvangt hij een maandgeld van driehonderd dollars. Maar ren slotte erft hij toch nog een flinke portie. Dezen Brown wil ik op Cravath loslaten.”

„Hm!” zei Tom hoofdschuddend. „De vraag of 't succes heeft. Maar we kunnen het probeeren.”

„Laat alles maar aan mij over!” stelde zij hem gerust. „En aan David Brown. De oudste dames zijn het ergst op hem verliefd. In dit opzicht heeft hij al een zeer interessant verleden.”

„Alright!” lachte Tom, zich in de handen klappend. „Vooruit dus met dezen David Masterman Brown. Ik wil alles doen, wat ik kan, om te maken dat ze gelukkig met elkaar worden.”

Elinor Club stond op, want de vijf minuten waren om.

„Geef me een kus, Patrick!” sprak zij hardop door het sleutelgat. „Honderd!” riep Tom, haar drie gevend.

„Vanavond kom ik terug!” fluisterde zij. „Ze zullen je naar de opera willen slepen, maar doe het niet. Zij heeft daar een loge en vandaag geven ze een première. Je bent dus gewaarschuwd.”

Tom begeleidde haar tot de huisdeur en nam daar nog eens van haar afscheid.

„De eerste veertien dagen kan ik helaas niet terugkomen!” sprak zij luid. „Ik kan die reis onmogelijk uitstellen.”

Drie minuten later wist Evangeline Cravath het.

Tom weigerde, mee naar de opera te gaan. Nu wilde ook Maggie thuisblijven, maar Evangeline Cravath stond dat niet toe.

Zij beval haar personeel bijzonder oplettend te zijn en haar dadelijk te waarschuwen als er iets bijzonders gebeurde. Vervolgens ging zij met Maggie naar de opera.

Een half uur later verscheen Elinor Club. Tom ontving haar met open armen.

„Goeden avond, lieve tante!” fluisterde hij haar in 't oor.

„Tante en altijd weer tante!” fluisterde zij nog zachter terug, want er bewoog iets op den corridor. „Zie ik er dan zoo tanteachtig uit? Als iedere neef zijn tante zoo behandelde, als jij me behandeld hebt, dan waren er heelemaal geen tantes meer op de aarde.”

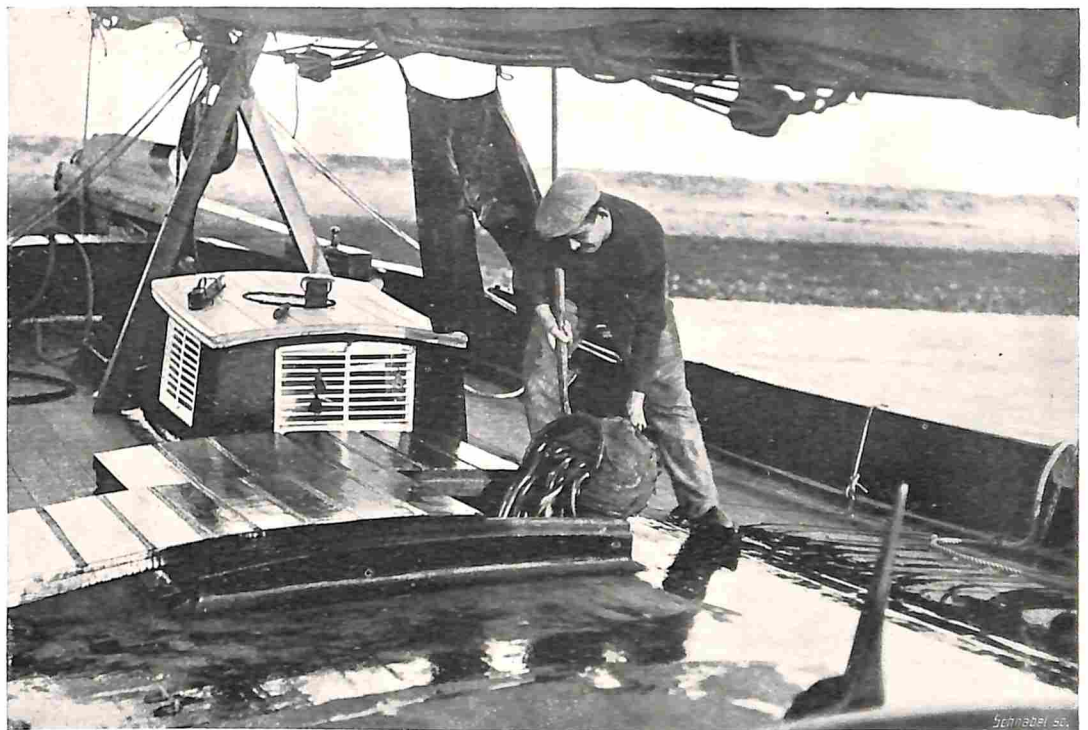
Daarop sloop zij behoedzaam in zijn kamer. Hij ging zitten op 't uiterste puntje van de sofa.

„Een beetje dichterbij kan je heusch wel komen!” lachte zij. „Ik zal je niet bijten.”

Nu kwam hij nader en zij legde haar arm om zijn hals.

„Zeg eens Patrick, hoe staat het toch eigenlijk met die wissels?” sprak zij plotseling ernstig.

„k Heb er geen flauw idee van!” lachte hij en maakte het zich gemakkelijk.

PALINGVISSCHERS TE LONDEN.
DE VANGST WORDT OPGEBOGEN.

„Patrick,” wees zij hem zacht terecht, „maak er geen grappen over. De wissels bestaan. Sniffler & Co. hebben mij erover ingelicht. Er zijn er zeven. Evangeline Cravath's handteekening staat er onder. En deze handteekening is vals. Ondanks dat heeft zij de wissels toch uitbetaald.”

„Erg stom!” knorde Tom goedgehumeurd.

„En dat alleen, omdat de andere onderteekening van Patrick Peppercorn is!” vervolgde Elinor Club.

„Ik heet immers Tom Fleitman!” lachte hij, terwijl hij van plezier met zijn voeten trappelde.

„Ah!” stiet zij verbaasd uit en liet haar mond eenige oogenblikken open. „Daarom dus beweer je steeds Tom Fleitman te zijn! Denk je je zóó uit de moeilijkheden te redden!”

„Ik ben Tom Fleitman, omdat u mijn tante is!” sprak hij uitgelaten. „En als je het niet gelooft, dan kunnen we Sam Shuttlecock hier laten komen. Die zal je bezweren, dat ik Tom Fleitman en niet Patrick Peppercorn ben, ondanks de gelijkenis.”

„Zulk een gelijkenis is niet mogelijk!” zeide Elinor Club op een toon van onvoorwaardelijk vertrouwen. „Zoo red je er je niet uit, mijn lieve Patrick. Of denk je dat een vrouw, die liefheeft, zich zoo vergissen zou?”

„De liefde is blind!” merkte hij kalm op. „Maar weldra zullen je de oogen opengaan.”

„Dank je!” antwoordde zij met een afwerend gebaar. „Dan wil ik liever blind blijven.”

Daarop sprong zij op en begon voor de thee te zorgen. Ze haalde suiker, room, glazen en lepeltjes en deed alles zoo keurig, koket en lief, dat Tom, toen ze begon in te schenken, de armen om haar middel legde en haar in 't oor fluisterde: „Waarom verknoeien wij hier den tijd? Laten we er van doorgaan. Ik begrijp in 't geheel niet, waarom we ons nog langer om die Evangeline Cravath zullen bekommeren.”

„Weggaan?” lachte ze. „Die is goed. Kan je dan weg, zonder gearresteerd te worden? Buiten staat een detective van Sniffler & Co. Hij wordt alle zes uren afgelost. Stap je in een trein, dan gaat hij in de coupé naast de jouwe zitten, tot het bevel tot arrestatie is gegeven.”

„Een mooie geschiedenis!” bromde hij en ging weder op de sofa zitten.

„Met Sniffler & Co. valt niet te spotten!” waarschuwde zij hem. „Nee, we moeten het met list en vriendelijkheid probeeren. De list bestaat daarin, dat wij David Brown op haar loslaten. En is zij eerst smoorlijk op hem verliefd geworden, dan koop ik haar de wissels af. Het zijn wel is waar 30.000 dollars en zij zal ze niet voor minder dan 40.000 geven. Maar voor jou, Patrick, betaal ik graag het dubbele. Al zal ik dan ook weinig meer over hebben.”

„Elinor!” riep hij opgewonden, en omarmde haar vurig. „Je hebt een hart van goud; dat is meer waard dan alle dollars ter wereld.”

„Vleier!” zeide zij, terwijl zij hem over de wangen streek. „Dus je geduld niet verliezen, Patrick! Voorloopig luidt het parool: David M. Brown!”

Daar ging plotseling de deur open en Evangeline Cravath en Maggie traden binnen.

Het dienstpersoneel had trouw zijn opdracht vervuld.

Tom was met stomheid geslagen.

Maar Elinor Club bleef onvervaard.

„Daar is bezoek voor je!” merkte zij onverschillig op.

Tom wist in zijn verlegenheid niets anders te doen dan voor de nieuw aangekomenen een buiging te maken en Elinor Club voor te stellen: „Mijn tante!”

„Tante!” herhaalde Evangeline Cravath met spottenden lach, terwijl zij haar lorgnon te voorschijn haalde. „Dat wist ik niet. Een avondbezoek van een tante heeft natuurlijk niets opwindends voor je. Kom, Maggie!”

En in heilige verontwaardiging ruischte zij weg.

„Tante!” siste Maggie woedend, en dreigde Tom met haar vuistje. „Je zult meer van ons hooren, Patrick!”

Toen de deur gesloten was, zei Elinor Club:

„Je hebt me een gek figuur laten slaan, Patrick. Geef me nu tot straf drie luide kussen.”

Tom gaf haar veel meer dan drie. Daarop zette zij haar hoed op en liet zich door hem in haar mantel helpen.

„Ga je al weg?” riep hij teleurgesteld.

„Ja!” antwoordde zij, haar handschoenen aantrekkende. „Het is niet verstandig haar te veel te prikkelen.”

Ondanks haar tegenstribbelen begeleidde hij haar naar 't station. Een net gekleed heer volgde hem op den voet, ook toen hij weer huiswaarts keerde.

„Is U de detective van Sniffler & Co?” vroeg Tom, toen hij bij de huisdeur gekomen was.

„Om u te dienen!” zeide de heer, zijn hoed oplichtende.

„Als u u dan maar niet al te veel verveelt!” glimlachte Tom, terwijl hij den groet op dezelfde wijze beantwoordde. „Het bevalt mij hier zeer goed.”

„Ik doe mijn plicht!” antwoordde de detective hoffelijk. „En het doet mij genoegen, dat mijn aanwezigheid u niet onaangenaam is.”

„Integendeel!” lachte Tom en klopte hem vriendelijk op den schouder. „Ik slaap veel beter sinds ik weet, dat een detective voor mijn venster staat. Mag ik u een sigaar aanbieden?”

„Gaarne!” antwoordde de Sniffler-meneer, en bediende zich. „Dank u zeer, meneer Peppercorn! En als u een wandeling wilt maken, ben ik steeds tot uw dienst. Het is voor beide partijen aangenamer als wij naast, dan wanneer wij achter elkaar loopen. Aangenomen tenminste, dat ik u voor een prettige conversatie ontwikkeld genoeg ben.”

„Wij zullen over de wissel-zaak spreken, mijn waarde heer!” troostte hem Tom.

(Wordt vervolgd).

VAN DE GROOT-RUSSEN EN HUNNE LEEFWIJZE.

Ongeveer 44 pCt. der 130 miljoen menschen, die Rusland bewonen, zijn Groot-Russen. Zij bevolken het midden en een deel van het Noorden des rijks. En behalve dat, trekken ook velen van hen, wel 1½ miljoen, uit hunne eigenlijke woonsteden het wijde Rusland in om tot in het verre Siberië „zaken te doen”, dat is als *promysjennik* handel te drijven en, als het zijn moest, eene plaats als huisknecht hier of daar onderweg bij eene gegoede familie te aanvaarden en zoo den langen winter door te komen.

Maar voor 't overige behoort het gemoedelijke Grootrussische volk tot den boerenstand. Maar och, de menschen zijn nog zoo primitief. Treedt men eene boerenhut binnen, dan ziet men in een hoek van t woonvertrek een brandend lampje voor een heiligen-teekening, kenmerk van hun godsdienstigen geest, voorwerp hunner vereering. In 't midden der hut staat het groote fornuis, dat aan een groot deel der familie des nachts tot slaapvertrek dient, en dat ook wel tot badkuip gebruikt wordt. Eene tafel, een paar banken en aan den wand eene oleografie van den regeerenden Tsaar, dat is het ameublement. Bedsteden of ledikanten zijn er niet. Oud en jong, de mannelijke en vrouwelijke leden van 't gezin, slapen op den harden vloer en dekken zich met hunne kleeren toe. Een groot mes met houten heft, twee houten nappen en dito lepels, ziedaar het keukengereedschap, met een paar potten om er de aardappels in te koken. Want deze en wat brood, boekweitgrutten, wat augurken en uien zijn de voedingsmiddelen der boeren. Armoedig en toch zorgeloos, onverbeterlijk verslaafd aan dronkenschap, niet slecht van natuur, maar zonder zedelijke opvoeding en door eeuwenlange knechtschap aan de onderworpenheid gewoon, leven deze miljoenen als onnadenkende kinderen in hunne sombere hutten. De lange verwaarloozing heeft hen klein gehouden, willoos; maar zij kunnen opstaan uit hun slaap van eeuwen en een nieuw leven beginnen.

S.

Foto W. Bruining

IN DE BOSSCHEN VAN KLARENBEEK BIJ ARNHEM OP 10 APRIL 1917.
EN DE LENTE KWAM NIET